

SFT-rapport 1713/2000

Forsøpling og avfallsopprydding
Veiledning til kommunene

TA-1713/2000
ISBN 82-7655-201-3

Forord

Myndighetene stiller strenge krav til behandling av avfall, og disponeringskostnadene har økt. For enkelte aktører gir det stor økonomisk gevinst å kvitte seg med avfallet på ulovlig vis. Forsøpling kan derfor bli et betydelig lokalt miljøproblem.

Dette er noe av bakgrunnen for at SFT igjen ønsker å rette søkelyset mot problemer med forsøpling. Veiledningen vi utga i 1994 er dessuten noe foreldet, og innføringen av sluttbehandlingsavgift for avfall i 1999 krever økt oppmerksomhet mot useriøse avfallsbesittere.

Siden virkningene av forsøpling i stor grad er reversible og lokale, vil kommunen måtte spille en viktig rolle i å gjøre slik virksomhet mindre attraktiv. Allerede i sitt arbeid med avfallsplaner bør kommunen inkludere tiltak for å forebygge og løse mulige problem ved ulovlig avfallsdisponering.

Kommunen er gjennom forurensningsloven og delegasjonsvedtak pålagt et betydelig ansvar som forurensningsmyndighet. Denne veiledningen gir en oversikt over muligheter kommunen har til å stanse og fjerne forsøpling, og skal gjøre det lettere å ivareta tilsynsansvaret.

Ellers viser vi til rundskriv T-5/98, "Kommunens myndighet og plikter etter forurensningsloven", som er omtalt under relevante punkter i veiledningen.

Dette er 2. utgave av veilederen. Vi har forenklet teksten noe i forhold til 1. utgaven fra mars 2000, ellers er innholdet det samme.

Trond Syversen
Direktør for Lokalmiljøavdelingen

Oslo, 22.09.00

Innhold

1	HVA ER FORSØPLING?	5
1.1	Begrep.....	5
1.2	Miljøeffekter	5
1.3	Eksempler på forsøpling.....	5
1.3.1	Bakkeplanering	5
1.3.2	Dumping og nedgraving	6
1.3.3	Gårdsfyllinger	6
1.3.4	Skjemmende forsøpling.....	6
1.3.5	Strandforsøpling	6
2	LOVVERKET	7
2.1	A) Generelle bestemmelser	7
2.1.1	Forurensningsloven §28 - Forbudet mot forsøpling	7
2.1.2	Forurensningsloven § 48 første ledd - Kommunens tilsynsplikt overfor lokale avfallsproblemer	9
2.2	B) Kommunens myndighet.....	9
2.2.1	Forurensningsloven § 37- Pålegg om opprydding.....	9
2.2.2	Forurensningsloven § 49 første ledd – Opplysningsplikt.....	11
2.2.3	Forurensningsloven § 50 første ledd - Rett til gransking	11
2.2.4	Forurensningsloven § 51 - Pålegg om undersøkelse	11
2.2.5	Forurensningsloven § 29 første ledd - Krav til anlegg for opplag eller behandling avfall	12
2.3	C) Virkemidler når pålegg ikke blir gjennomført.....	12
2.3.1	Forurensningsloven § 74 første, andre og tredje ledd - Umiddelbar gjennomføring ved forurensningsmyndigheten/Iverksetting av tiltak	12
2.3.2	Forurensningsloven § 75 første ledd - Bruk av annen manns eiendom for å bekjempe avfallsproblemer	13
2.3.3	Forurensningsloven § 76 første ledd - Betaling av utgifter for tiltak mot avfallsproblemer	13
2.3.4	Forurensningsloven § 73 første ledd - Forurensningsgebyr	14
2.3.5	Forurensningsloven § 79 - Straffansvar for ulovlig håndtering av avfall:.....	14
3	PROSEDYRE FOR OPPFØLGING	16
4	BREVMALER	19
4.1	Brev 1: Innkalling til befarings (Ta eventuelt personlig kontakt).....	19
4.2	Brev 2: Pålegg	20
4.3	Brev 3: Vedtak om forurensningsgebyr	21

1 Hva er forsøpling?

1.1 Begrep

Forsøpling defineres i forurensningsloven § 28 (se kapittel 2) og kommentarer til loven:

”*Forsøpling er tømming, etterlatelse, oppbevaring eller transport av avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet.*”

Fagfolk og andre bruker også begrepet om avfallsfyllingen som er resultatet av disse handlingene. Andre nærliggende uttrykk er dumping, ulovlig avfallsfylling og ulovlig avfallsdisponering.

1.2 Miljøeffekter

Stadig forsøpling i et område kan føre til at det dannes en ulovlig avfallsfylling. Forurensningspotensialet avhenger som regel av hvilke typer avfall som er henlagt, om avfallet er (delvis) gravet ned, forhold tilknyttet naturmiljøet og befolkningens bruk av området.

Ulovlige avfallsfyllinger kan ha følgende *negative effekter* på miljøet:

- *Sigevannsproblem.* Avrenning kan medføre forurensning av grunnvann og vassdrag.
- *Ulykker og helseskade.* Skader kan forekomme som følge av barns lek med hensatte maskiner, skarpe gjenstander osv.
- *Smittespredning.* På fyllinger som inneholder matavfall kan vi få konsentrerte bestander av fugler, rotter og andre skadedyr.
- *Redusert bruksverdi generelt.* Områdets kvaliteter kan svekkes, og resultatet kan bli lav utnyttelse fordi fyllingen forringer omgivelsene og gir nedsatt trivsel for brukerne av området.

Avfall dumpet i vannforekomster kan i tillegg gi spesielle problem, som for eksempel skader på sjødyr og fiskeredsaker, og tilgrising av strender.

Avfallstyper som registreres i ulovlige fyllinger stammer fra en rekke forskjellige kilder. Man kan blant annet finne bygg- og anleggsavfall, bilvrak og park- og hageavfall.

1.3 Eksempler på forsøpling

1.3.1 Bakkeplanering

For gjennomføring av en effektiv jordbruksdrift har bakkeplanering ofte vært nødvendig. Rivningsavfall og industriavfall har vært benyttet ved utfylling, uten at det er innhentet godkjenning for dette. Det er kun tillatt å benytte rene inerte masser som jord, stein, tegl, betongrester og lignende. Innblanding av annet avfall må betraktes som forsøpling. Dette gjelder uansett mengde avfall innblandet og størrelse på utfyllt areal.

1.3.2 Dumping og nedgraving

Ulovlig dumping av avfall (eller utfylling) med grunneiers samtykke skjer ofte der det fra før er et forsøplingsproblem eller allerede er etablert en ulovlig fylling med god tilgjengelighet.

Dumping av avfall uten grunneiers viten skjer gjerne i ravinelandskap med bratte skråninger i nærheten av bilvei.

I forbindelse med brann og byggearbeider (bl.a. riving med kort frist) blir avfall noen ganger gravd ned eller dekket over.

1.3.3 Gårdsfyllinger

Tradisjonelt har landbruket løst avfallsproblemet sitt ved å ha en egen fylling for husholdningsavfall og avfall som oppstår fra virksomheten. Tidligere var disse avfallsmengdene små, men i det siste har både sammensetning og mengde endret seg markert. I tilknytning til større bruk og gartnerier kan gårdsfyllinger få et vesentlig omfang.

1.3.4 Skjemmende forsøpling

Spredt henlegging av avfall, som emballasje i skogområder og parker, eller kasserte gjenstander lagret enkeltvis eller konsentrert på egen eiendom, er eksempler på skjemmende forsøpling.

Dette kan føre til irritasjon for naboer og andre som bruker områdene. Flere av eierne av lagret utstyr oppfatter ikke sine gjenstander som avfall.

1.3.5 Strandforsøpling

Strender er ofte utsatte områder for avfallsansamlinger. Avfallet kan komme fra feriegjester, skip eller dumpet flyteavfall, også fra andre land. Bedrifter i strandsonen benytter noen ganger sjøkanten som en form for privat fylling for bl.a. utrangert produksjonsutstyr.

2 Lovverket

Dette kapittelet tar for seg de lovbestemmelsene kommunen kan benytte for å fjerne ulovlige avfallsfyllinger og forsøpling. Etter hvert som man blir bedre kjent med hovedtrekkene i loven, kan det være enklere å gå direkte til del 3 (prosedyre) eller del 4 (brevmaler).

Nedenfor følger en omtale av aktuelle lovbestemmelser i forurensningsloven. Paragrafene er gruppert i tre avsnitt:

A) Generelle bestemmelser

- § 28 *Forbudet mot forsøpling*
- § 48 *Tilsynsplikt*

B) Kommunens myndighet

- § 37 *Pålegg om opprydding*
- § 49 *Opplysningsplikt*
- § 50 *Rett til gransking*
- § 51 *Pålegg om undersøkelse*
- § 29 *Krav til anlegg*

C) Virkemidler når pålegg ikke blir gjennomført

- § 74 *Umiddelbar gjennomføring/Iverksetting av tiltak*
- § 75 *Bruk av annen manns eiendom*
- § 76 *Betaling av utgifter for tiltak*
- § 73 *Forurensningsgebyr*
- § 79 *Straffeansvar*

2.1 A) Generelle bestemmelser

2.1.1 Forurensningsloven §28 - Forbudet mot forsøpling

"Ingen må tømme, etterlate, oppbevare eller transportere avfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Bestemmelsen i første punktum gjelder også skipsvrak, flyvrak og andre liknende større gjenstander.

Første ledd er ikke til hinder for at avfall blir tatt hånd om på opplagsplass eller i behandlingsanlegg med tillatelse etter § 29 eller for at avfall blir levert dit.

Den som har overtrådt forbudet i første ledd, skal sørge for nødvendig opprydding."

Kommentar til første ledd:

Det er forbudt å disponere avfallet slik at det oppstår forsøpling. Forbudet er avgrenset til å gjelde avfall, og visse måter å disponere avfall på. Det gjelder bare når disponeringen kan ha skjæmmende eller miljøskadelige virkninger.

Hva som er avfall, reguleres av fl. § 27, men fl. § 28 sier at forbudet også gjelder skipsvrak, flyvrak og andre lignende større gjenstander.

Forbudet retter seg mot den som *tømmer*, *etterlater*, *oppbevarer* eller *transporterer* avfall slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. Dette gjelder også når de handlinger som er nevnt, foretas på egen eiendom. Selv om avfallet virker skjemmende på eiendommen, behøver det ikke bli rammet av § 28 dersom det ikke kan sees utenfra og det gjelder innmark, jamfør definisjonen i friluftsløven av 28. juni 1957 nr. 16 § 1a).

Ordet ”*Ingen*” betyr at forsøplingsforbudet også gjelder det offentlige.

Med ”*tømme*” menes en aktiv handling hvor man bevisst kaster større mengder avfall, f. eks. ved at man dumper et lass med avfall fra en bil.

Med ”*etterlate*” menes at man lar avfall bli liggende igjen etter seg. Forbudet rammer både den som kaster avfallet og den som ved en forglemmelse lar avfallet bli liggende igjen etter seg.

Å ”*oppbevare*” avfall betyr nærmest det samme som å lagre avfall. Dette vil i praksis først og fremst gjelde den som lagrer avfall på egen grunn, eller grunn han har bruksrett til. Oppbevaring av utrangerte maskiner, bygningsavfall m.m. er typiske eksempler. Lagringen må skje uten at det oppstår slike ulemper som første ledd nevner. Det kan derfor være nødvendig å gi avfallet en diskret plassering på tomten og legge det opp ryddig evt. skjerme det mot innsyn ved for eksempel beplantning. En grunneier som lar avfall forbli på sin eiendom, oppbevarer avfall, og kan bli pålagt å fjerne dette. Det må selvsagt vurderes om han kan klandres for at avfallet er havnet der. Se for øvrig kommentaren til fl. § 37 nedenfor.

Begrepet ”*transportere*” har liten selvstendig betydning. Hvis avfallet blåser av under transporten, vil dette trolig dekkes av ”*etterlate*”. Når ”*transportere*” er nevnt særskilt, er det hovedsakelig fordi man kan slå ned på usikret transport som skaper risiko for at avfall faller av underveis, selv om alt avfallet kommer vel frem.

Det er et krav om at den aktuelle disponeringen av avfallet kan ”virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet” før den omfattes av loven. Dette betyr at loven også omfatter avfall som ikke nødvendigvis innebærer noen form for forurensning, men som av estetiske grunner påvirker omgivelsene. Dette må avgjøres i hvert enkelt tilfelle. Omgivelsens art og hvor sterkt avfallet skiller seg ut, er avgjørende. Det har også betydning om avfallet er lett synlig eller skjermet mot innsyn, og om det er lagt ordentlig opp eller hulter til bulter. Endelig retter forbudet seg mot disponering av avfall som kan ha visse miljøskadelige virkninger. Det er tilstrekkelig at det er en risiko for at miljøskadevirkningene kan inntre. Forbudet omfatter bl.a. forurensning og direkte fysisk skade, for eksempel knust glass og åpne hermetikkbokser som dyr kan skade seg på. Avfallet må heller ikke hindre ferdsel eller redusere trafiksikkerheten.

Kommentar til andre ledd:

Andre ledd presiserer at drift av opplagsplass eller behandlingsanlegg etter fl. § 29, og levering dit, kan skje uhindret av forbudet i første ledd.

Kommentar til tredje ledd:

Den som har overtrådt forbudet har en plikt til å rydde opp. I mange saker kan det være nok at kommunen viser til det alminnelige forsøplingsforbudet og plikten til å rydde opp. I slike tilfeller påpekes at brudd på loven foreligger, og at opprydding er nødvendig for å bringe forholdet inn i lovlige former. Hvis en slik fremgangsmåte fører fram, unngås saksbehandlingen som ellers ville ha fulgt med et pålegg om opprydding eller dekning av utgifter til opprydding.

Mange kommuner har lokale politivedtekter som forbyr deponering av avfall av enhver art på eller i umiddelbar nærhet av offentlig sted. Vedtektene håndheves av politiet og anvendes i saker som gjelder forsøpling på gater, offentlige plasser o.l.

2.1.2 Forurensningsloven § 48 første ledd - Kommunens tilsynsplikt overfor lokale avfallsproblemer

"Forurensningsmyndigheten skal føre tilsyn med den alminnelige forurensningssituasjon og med forurensninger fra de enkelte kilder. Forurensningsmyndigheten skal også føre tilsyn med håndteringen av avfall.

Kommentar:

Bestemmelsen fastslår at forurensningsmyndigheten har ansvar for tilsyn med forurensnings- og avfallssituasjonen. Kommunen har etter denne bestemmelsen et ansvar for å avdekke forsøpling som er i strid med fl. § 28. Ansvaret omfatter også saker der kommunen ikke har myndighet til å pålegge tiltak. Et eksempel kan være en bedrift med konsesjon fra SFT som overtrer forbudet mot forsøpling. Kommunen har ansvar for å melde fra til SFT dersom slike overtredelser oppdages.

2.2 B) Kommunens myndighet

2.2.1 Forurensningsloven § 37- Pålegg om opprydding

"Kommunen kan gi pålegg om at den som har etterlatt, tømt eller oppbevart avfall i strid med § 28, skal fjerne det, rydde opp innen en viss frist, eller at han skal dekke rimelige utgifter som noen har hatt til fjerning eller opprydding. Slikt pålegg kan også gis overfor den som har overtrådt § 35 første eller tredje ledd dersom dette har ført til at avfallet er blitt spredd.

Forurensningsmyndigheten kan også gi pålegg om opprydding og fjerning til den som var eier av motorkjøretøy, skip, fly eller annen liknende større gjenstand, da det ble etterlatt i strid med § 28 eller som er eier når pålegget gis."

Ber noen kommunen gi pålegg om opprydding eller betaling av utgifter etter første eller annet ledd, skal kommunen ta stilling til henvendelsen snarest mulig. Avgjørelsen er enkeltvedtak også om pålegg ikke blir gitt. "

Kommentar til første ledd:

Pålegg kan gis til den som har tømt, etterlatt eller oppbevart avfall i strid med fl. § 28. Se forøvrig kommentaren til fl. § 28 vedrørende hvilke disponeringer forbudet rammer. Fl. § 37 gir valgmulighet når det gjelder hvem av flere personer eller foretak pålegg skal rettes mot. En rettesnor er at pålegget i første omgang rettes mot den som i det konkrete tilfelle er mest å klandre, enten dette er grunneier, den som eide avfallet eller den som oppbevarer det. Pålegg kan gis til den ansvarlige selv om forsøplingen er skjedd på den ansvarliges grunn.

Hvis en grunneier har fått avfall på sin eiendom som han ikke kan lastes for, kan ikke grunneier pålegges å rydde opp i dette avfallet etter fl. § 37. I mange tilfeller vil grunneier frivillig og av egen interesse rydde opp avfallet. Dersom en grunneier uforskyldt har fått avfall dumpet på sin eiendom, og man ikke finner den ansvarlige, kan kommunen imidlertid bruke § 7 fjerde ledd til å pålegge grunneier å fjerne dette.

Forutsetningen for å bruke § 7 fjerde ledd er at området er forurenset eller at det er fare for forurensning knyttet til forsøplingen. Kommunen må foreta en konkret vurdering av dette før

grunneier pålegges å fjerne avfallet. Myndigheten til å treffe vedtak i medhold av § 7 fjerde ledd er avgrenset til forhold som hører inn under kommunens myndighetsområde, jf. rundskriv T-5 /98, og avgrenses således til *forurensning* knyttet til forsøplingen.

Kommunen har ikke plikt til å foreta noen omfattende etterforskning for å finne ut hvem som er skyldig. Det bør likevel foretas enklere undersøkelser før det avgjøres hvem som skal få pålegg om opprydding etter fl. § 37. Pålegg etter fl. § 37 kan gå ut på å fjerne avfallet eller rydde opp i det. Hovedregelen er at avfall som kan forurense skal fjernes, og avfall som er inert (avgir ikke stoffer) kan kreves tildekket slik at det ikke lenger er skjemmende.

Fl. § 37 fastslår også at kommunen kan gi pålegg om at den som har tømt, etterlatt eller oppbevart avfall i strid med fl. § 28 skal dekke rimelige utgifter som noen har hatt til fjerning eller opprydding. Vanligvis vil et slikt refusjonskrav komme fra grunneieren, fra det offentlige selv eller fra andre private. Dette vil være tilfellet når en grunneier foretar en opprydding av avfall som noen andre har tømt, etterlatt eller oppbevart på hans eiendom. Rimelige utgifter som kan kreves dekket er bl.a. dokumenterte utlegg. Gjenstander som er brukt ved oppryddingen kan kreves erstattet etter markedspris dersom forbruket var nødvendig. Dersom det før oppryddingen var gitt en henstilling eller et pålegg til den ansvarlige om opprydding, kan opprydderen kreve en godtgjørelse for arbeidet som står i et rimelig forhold til omfanget av forsøplingen.

Hovedregelen er at den ansvarlige for forsøplingen selv får mulighet til å foreta opprydding når det er gitt pålegg om opprydding. Skjer ikke oppryddingen innen den fastsatte frist, kan kommunen selv sørge for opprydding og pålegge den ansvarlige å dekke utgiftene jf. fl. § 74 jf. § 76 nedenfor.

Kommunen har fått myndighet etter fl. § 37, da det i lovbestemmelsen står "kommunen". I følge kommuneloven av 25. september 1992 nr. 107 § 10 er det kommunestyret som bestemmer hvem i kommunen som skal fatte vedtak etter fl. § 37. Kommunestyret har adgang til å delegerer denne myndigheten. Hvis kommunestyret selv velger å fatte vedtaket, er det Fylkesmannen som er klageinstans jf. forvaltningsloven av 10. februar 1967 (fvl.) § 28 andre ledd, andre punktum. I de tilfeller hvor kommunen delegerer myndigheten til andre kommunale organer, er kommunestyret klageinstans jf. fvl. § 28 andre ledd første punktum. Se for øvrig kapittel 4 i rundskriv T-5/98.

Kommentar til andre ledd:

Når det gjelder motorkjøretøy, skip, fly eller andre liknende større gjenstander, er det særskilt bestemt at kommunen kan gi pålegg ovenfor eieren av avfallet selv om det ikke er eieren som er ansvarlig. Dette har interesse i de tilfeller hvor gjenstanden ikke anses som eierløs selv om den er etterlatt i strid med fl. § 28. Når det gjelder motorkjøretøyer, skip og fly, er det ofte lettere å finne eieren enn den ansvarlige, på grunn av opplysninger i avfallet.

Denne bestemmelsen kan komme til anvendelse ved fjerning av motorvogner som er hensatt ute i gaten. Vilkår som må være oppfylt for å bruke fl. § 37 er at bilen er avfall og at den kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet. For å kunne karakterisere bilen som avfall, må den være kassert jf. avfallsdefinisjonen i fl. § 27. Å kassere en gjenstand vil si å kvitte seg med den uten å gi eiendomsretten til noen andre. En bil vil være kassert når den ikke lenger kan eller skal brukes til sitt opprinnelige formål. Om en gjenstand er kassert, vil i stor grad bero på en subjektiv vurdering. Det er eieren av gjenstanden som avgjør om den er kassert. Kassering behøver ikke skje ved en aktiv handling. En etterlatt bil kan også karakteriseres som kassert.

Om en gjenstand er kassert, beror imidlertid ikke utelukkende på en subjektiv vurdering. Dersom bilen ut fra plassering, art, funksjonsdyktighet og utseende fremtrer som kassert, må den anses som avfall. Når det gjelder hensatte biler og vurderingen av om de er kasserte, vil vurderingen knytte seg til om bilene anses som vrak eller ikke. Momenter her vil være om bilen kan settes i stand, og hvor mye som kreves av reparasjoner og kostnader i forhold til bilens verdi for å sette den i stand. Hvis reparasjonskostnadene vil være uforholdsmessige i forhold til bilens verdi, må den kunne anses som et vrak og dermed kunne pålegges fjernet i medhold av fl. § 37.

Biler som er hensatt i gaten og som er plassert i strid med vegtrafikkloven av 18. juni 1965 nr. 4, kan politiet fjerne i medhold av veitrafikkloven § 37. Myndigheten etter fl. § 37 annet ledd er delegert til kommunen, og går frem av rundskriv T-5/98.

Kommentar til tredje ledd:

Kommunen har en klar plikt til å følge opp henvendelser om opprydning, og de skal prioriteres og behandles raskt. Henvendelsene kan komme fra privatpersoner, bedrifter, organisasjoner eller offentlige myndigheter.

2.2.2 Forurensningsloven § 49 første ledd – Opplysningsplikt

"Etter pålegg av forurensningsmyndigheten plikter den som har, gjør eller setter i verk noe som kan forurense eller føre til avfallsproblemer uten hinder av taushetsplikt å gi forurensningsmyndigheten eller andre offentlige organer de opplysninger som er nødvendige for gjennomføring av gjøremål etter loven. Når særlige grunner tilsier det, kan forurensningsmyndigheten kreve at opplysningene gis av enhver som utfører arbeid for den som har opplysningsplikt etter første punktum".

Kommentar:

Kommunen kan pålegge bedrifter eller enkeltpersoner å gi opplysninger som er nødvendige innenfor saksområdet hvor kommunen kan gi pålegg etter fl. § 37. Klage på vedtak om opplysninger må rettes til Fylkesmannen innen tre dager. Det vises for øvrig til de særlige saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 14. Fylkesmannen er klageinstans for pålegg om opplysninger fordi denne myndigheten er delegert til kommunen, se rundskriv T-5/98.

2.2.3 Forurensningsloven § 50 første ledd - Rett til gransking

"Forurensningsmyndigheten skal ha uhindret adgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått, eller som er eller kan bli utsatt for forurensning når det er nødvendig for dens gjøremål etter loven. Tilsvarende gjelder virksomhet som har ført eller kan føre til avfallsproblemer."

Kommentar:

Kommunen har rett til å foreta befarings på eiendom der det er mistanke om forsøpling, dvs. innenfor saksområdet hvor kommunen kan gi pålegg etter fl. § 37. Klage på beslutning om befarings må rettes til Fylkesmannen innen tre dager. Fylkesmannen er klageinstans på beslutningen om å fremme befarings, fordi denne myndigheten er delegert til kommunen, se rundskriv T-5/98. Det vises for øvrig til de særlige saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven § 15.

2.2.4 Forurensningsloven § 51 - Pålegg om undersøkelse

"Forurensningsmyndigheten kan pålegge den som har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning, å sørge for eller bekoste undersøkelser eller lignende tiltak som med rimelighet kan kreves for å

1. fastslå om og i hvilken grad virksomheten fører eller kan føre til forurensning,
2. klarlegge årsaken til eller virkningene av inntrådt forurensning,
3. klarlegge hvordan forurensningen skal motvirkes.

Bestemmelsen i første ledd får tilsvarende anvendelse på virksomhet som fører eller kan føre til avfallsproblemer.

Pålegg etter første og annet ledd kan fastsettes ved forskrift eller i det enkelte tilfelle. "

Kommentar:

Kommunen kan gi pålegg om undersøkelse av forhold som kan være i strid med fl. § 28 for å skaffe nødvendig kunnskap for å vurdere om det skal gis pålegg etter fl. § 37, og eventuelt hvilke pålegg som skal gis. Fylkesmannen er klageinstans for pålegg om undersøkelse fordi denne myndigheten er delegert til kommunen, se rundskriv T-5/98.

Hvis det antas å være behov for tiltak utover det som kommunen har myndighet til etter § 37, sendes saken til Fylkesmannen for vurdering og deretter til SFT for endelig avgjørelse om pålegg om undersøkelse skal gis. Dette kan f.eks. gjelde fjerning av forurenset grunn.

2.2.5 Forurensningsloven § 29 første ledd - Krav til anlegg for opplag eller behandling avfall

"Den som driver opplagsplass eller anlegg for behandling av avfall som kan medføre forurensning eller virke skjæmmende, må ha tillatelse etter reglene i kapittel 3."

Kommentar:

Det er Fylkesmannen som gir tillatelse etter denne bestemmelsen, jf. rundskriv T-5/91. Anlegget trenger en tillatelse etter fl. § 29 når det er etablert en oppsamlingsplass eller et anlegg for behandling av avfall. Eksempler på slike anlegg og opplagsplasser er avfallsplasser, sorteringsanlegg og midlertidige lagringsplasser for avfall. Det avgjørende for om et slikt anlegg skal ha tillatelse etter fl. § 29, er om dette er en virksomhet som kan medføre forurensning eller virke skjæmmende. Hvis virksomheten har en tillatelse fra Fylkesmannen etter fl. § 29, er det Fylkesmannen som er tilsynsmyndighet og som skal følge opp virksomheten.

En avfallsfylling som ikke har tillatelse etter §29 rammes av forsøplingsforbudet, jf. fl. § 28, og kommunen kan pålegge opprydding etter fl. § 37.

2.3 C) Virkemidler når pålegg ikke blir gjennomført

2.3.1 Forurensningsloven § 74 første, andre og tredje ledd - Umiddelbar gjennomføring ved forurensningsmyndigheten/Iverksetting av tiltak

"Har forurensningsmyndigheten gitt pålegg i medhold av § 7 fjerde ledd eller § 37 første eller annet ledd som ikke etterkommes av den ansvarlige, kan forurensningsmyndigheten sørge for iverksetting av tiltakene.

Forurensningsmyndigheten kan også sørge for iverksetting av tiltakene dersom slikt pålegg kan medføre at iverksettelsen av tiltakene forsinkes eller dersom det er uvisst hvem som er ansvarlig.

Ved iverksetting av tiltak etter første og annet ledd kan forurensningsmyndigheten gjøre bruk av og om nødvendig volde skade på den ansvarliges eiendom."

Kommentar første og andre ledd:

Kommunen har ved rundskriv T-5/98 fått myndighet etter fl. § 74, første til tredje ledd, til å sørge for umiddelbar gjennomføring av pålegg om opprydding. Kommunen har dermed rett til å gripe inn dersom den ansvarlige ikke gjennomfører nødvendige tiltak eller når dette ikke skjer raskt nok. Slike situasjoner kan oppstå dersom den ansvarlige ikke etterkommer pålegg etter fl. § 37 første og annet ledd, dersom saken haster og et pålegg vil forsinke gjennomføringen, eller dersom det er uvisst hvem den ansvarlige er. Kommunen kan overlate den praktiske gjennomføringen til andre, for eksempel et privat firma, jfr. uttrykket "sørge for".

Kommentar tredje ledd:

Med eiendom menes også løsøre. Det er ikke noe krav om at bruken av eiendom kun skal knyttes til den del av eiendommen hvor avfallskilden er. Kommunens beslutning om å gjøre bruk av eller beskadige den ansvarliges eiendom kan gjennomføres uten videre, om nødvendig med politiets bistand.

Før det iverksettes tiltak som kan medføre inngrep i og skade på den ansvarliges eiendom, bør den ansvarlige så vidt mulig varsles etter reglene i forvaltningsloven § 16.

2.3.2 Forurensningsloven § 75 første ledd - Bruk av annen manns eiendom for å bekjempe avfallsproblemer

"Ved gjennomføring av tiltak etter §§ 7, 37, 46 og 74 kan forurensningsmyndigheten bestemme at det mot vederlag kan gjøres bruk av eller voldes skade på annens eiendom, så fremt vinningen er vesentlig større enn skaden eller ulempen ved inngrepet".

Kommentar:

Bestemmelsen gir adgang til å bruke og volde skade på en uskyldig tredjemanns faste eiendom eller løsøre som ledd i tiltak mot avfallsproblemer. Betingelsen er at det foreligger avfallsdisponering i strid med fl. § 28, og at det er fattet et pålegg om å rydde opp etter fl. § 37.

Kommunen kan overlate det praktiske arbeidet til andre, for eksempel private. I dette tilfellet skal det imidlertid betales vederlag, og det er krav om at vinningen ved inngrepet må være vesentlig større enn skaden eller ulempen ved inngrepet. I og med at eieren skal ha fullt vederlag som Staten etter tredje ledd innestår for, skal eierens rent økonomiske interesser ikke ha betydning. Fordelen av tiltaket må derfor avveies mer mot ikke-materielle skader og ulemper som eieren påføres.

2.3.3 Forurensningsloven § 76 første ledd - Betaling av utgifter for tiltak mot avfallsproblemer

"Det offentliges utgifter, skade eller tap etter § 74 kan kreves dekket av den ansvarlige for forurensningen eller avfallsproblemene. Det samme gjelder det offentliges utgifter til vederlag etter § 75. Dersom han ikke kan betale, eller det er ukjent hvem som er ansvarlig, kan utgiftene også kreves dekket av skadelidte eller den hvis interesser er ivaretatt ved tiltakene."

Kommentar:

Det offentlige kan kreve refusjon av utgifter fra den ansvarlige i forbindelse med iverksetting av tiltak etter § 74. De kan også kreve refusjon for vederlag de måtte betale til uskyldige tredjeparter for bruk og skade av deres eiendom etter fl. § 75. Det offentlige har også mulighet til å kreve utgiftene dekket av skadelidte eller den tiltakene ble gjennomført til fordel for, for eksempel en grunneier som har fått ryddet opp på sin eiendom. Før dette kan skje, må det først konstateres at den ansvarlige ikke kan betale, eller at det ikke er kjent hvem den ansvarlige er.

2.3.4 Forurensningsloven § 73 første ledd - Forurensningsgebyr

"For å sikre at bestemmelsene i denne lov eller vedtak i medhold av loven blir gjennomført, kan forurensningsmyndigheten fastsette forurensningsgebyr til Staten."

Kommentar:

I forsøplingsaker er det mest naturlig å ilegge et forurensningsgebyr når det er gitt et pålegg om opprydding etter fl. § 37 og fristen for oppryddingen er overskredet. Kommunen kan fastsette og frafalle forurensningsgebyr innenfor sitt myndighetsområde, jf. rundskriv T-5/98.

Bruk av forurensningsgebyr skal gi et økonomisk motiv for den som er blitt ilagt gebyret til å følge lovens bestemmelser, herunder forbudet mot forsøpling. Forurensningsgebyret knyttes til en fremtidig frist. Dermed har vedkommende en mulighet til å kvitte seg med avfallet, og unngå gebyr.

Fristen fra noen mottar vedtaket til tiltaket skal være gjennomført skal være realistisk. Først når fristen går ut, vil gebyret begynne å løpe. Når det gjelder utformingen av vedtaket, er det viktig at det går klart frem hvilket forhold gebyret fastsettes for. Det vil samtidig danne begrunnelsen for vedtaket.

Forurensningsgebyret kan fastsettes som engangsbetaling eller som et løpende beløp per dag, uke eller måned. Engangsbetalingen bør være så stort at det virker avskrekkende. Engangsbetaling er enklere å følge opp enn løpende betaling, men mindre fleksible dersom overskridelsen av fristen har vært liten. Løpende gebyr må følges nøyer opp og kommunen må foreta en vurdering av om gebyret skal fortsette å løpe. Et løpende gebyr kan være mer effektivt på grunn av at parten ser at gebyrets størrelse øker hver dag.

Størrelsen på gebyret skal være så stort at det ikke vil lønne seg å fortsette det ulovlige forholdet, men det skal ikke være så stort at det er urimelig i forhold til den aktuelle overtredelsen.

Et vedtak om forurensningsgebyr er et enkeltvedtak der reglene i forvaltningsloven om saksbehandling kommer til anvendelse. Vedtak om forurensningsgebyr kan påklages til Fylkesmannen. Det er Skattefogden i hvert enkelt fylke som krever inn forurensningsgebyret. Innkreving av gebyr skjer på anmodning fra den som har ilagt gebyret. Forurensningsgebyret tilfaller Staten.

2.3.5 Forurensningsloven § 79 - Straffansvar for ulovlig håndtering av avfall:

"Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder eller begge deler straffes den som forsettelig eller uaktsomt

- a) etterlater eller tømmer samlet avfall, større kasserte gjenstander eller spesialavfall slik at det kan virke skjæmmende eller være til skade eller ulempe for miljøet,*
- b) unnlater å etterkomme pålegg om tiltak mot avfall etter § 37,*
- c) medvirker til overtredelse etter bokstavene a og b.*

I forskrift etter §§ 30-33 kan det bestemmes at overtredelse av forskriften straffes med bøter.

Har overtredelsen av første ledd bare ført til ubetydelig skade eller ulempe, skjer offentlig påtale bare etter begjæring av forurensningsmyndigheten."

Kommentar første ledd:

Bokstav a) knytter seg til det alminnelige forbudet mot forsøpling i fl. § 28, men har noe mindre rekkevidde fordi den ikke omfatter ulovlig oppbevaring og transport. Det er tilstrekkelig at avfallet er etterlatt eller tømt samlet for at det rammes av straffebestemmelsen.

Med samlet avfall menes større mengder avfall som f. eks. et billass, men også en plastpose fylt med avfall. Større kasserte gjenstander som rammes av straffebudet er bilvrak, kjøleskap og møbler. Straffebudet gjelder derimot ikke for kasting av mindre enkeltgjenstander. Klare eksempler her er sjokoladepapir, sigarettstumper, en avis eller appelsinskall.

I alvorlige tilfeller og ved gjentatte overtredelser bør kommunen overveie å anmelde forholdet til politiet. Anmeldelsen bør være dokumentert blant annet med fotografier, og bør gi en rimelig fyllestgjørende beskrivelse av det forhold som anmeldes, herunder de miljømessige konsekvensene. Den må også inneholde hvem kommunen mener er ansvarlige for overtredelsen. Både enkeltpersoner, selskaper og offentlige organer kan holdes ansvarlige.

3 Prosedyre for oppfølging

Nedenfor er saksgangen for en sak som gjelder forsøpling eller ulovlig avfallsdisponering beskrevet. I tilfeller der det foreligger helsefare (forurensning av drikkevann/vassdrag, smittefare o.l.), skal alltid helsemyndighetene i kommunen varsles om forholdet. I kapittel 4 er det utarbeidet maler for brev som kan benyttes i den praktiske saksoppfølgingen. Forøvrig vises til de særlige saksbehandlingsreglene i lov om behandlingsmåter i forvaltningssaker (forvaltningsloven) av 10. februar 1967.

1) Ulovlig forsøpling avdekkes ved at kommunen

- mottar opplysninger om forsøpling av den ansvarlige eller av andre, eller
- gjør en observasjon eller en kartlegging.

2) For å få full oversikt over saken må kommunen

- dra på befarings i henhold til fl. § 50 for å få avklart omfang og type forsøpling, hvem som er ansvarlig for forsøplingen, hvor lenge forholdet har pågått, hvem som er grunneier, resipientforhold og interessekonflikter. Fl. § 50 regulerer adgangen til å foreta befarings. På befaringsen må kommunen vurdere om avfallet skal fjernes/oppryddes, sette en frist for gjennomføring av tiltaket og merke av lokalitetene på kartet. Kommentarene til fl. § 28 vil være til hjelp for å avgjøre om dette er en overtredelse av forbudet mot forsøpling. Befaringsen må varsles til grunneier eller den ansvarlige, se forslag til brev i kapittel 4 nedenfor.
- vurdere å be om opplysninger jf. fl. § 49 og gi pålegg om undersøkelser jf. § 51. Det kan knyttes forurensningsgebyr jf. fl. § 73 til vedtak i medhold av §§ 49, 50 og 51.

3) Avklaring av myndighet

- Hvis det viser seg at avfallsfyllingen drives med tillatelse fra Fylkesmannen jf. fl § 29, skal saken sendes over til Fylkesmannen. I de tilfeller hvor det avdekkes forsøpling på bedriftsområder, må det avklares om bedriften har tillatelse fra Fylkesmannen eller SFT, og om det er satt noen vilkår til avfallshåndtering i denne. Saken må da sendes over til rette konsesjonsmyndighet. SFT vil bemerke at dette vil være tilfellet kun i et fåtall forsøplingssaker.
- Dersom det ikke foreligger noen tillatelse fra fylkesmannen eller SFT, skal kommunen behandle saken etter fl. § 37 jf. § 28. Dette vil være tilfellet i de fleste forsøplingssakene. Se under for videre behandling pkt.4.

4) Henstilling om opprydding

Når kommunen har fått full oversikt over saken, må kommunen sende et brev til den ansvarlige, der de ber/henstiller om fjerning/opprydding og viser til opprydders plikter i fl. § 28, tredje ledd. Det bør settes en frist for oppryddingen.

Brevet bør sendes rekommandert, slik at den ansvarlige i ettertid ikke kan påberope seg at brevet ikke er mottatt. Kommunen kan be om å bli varslet når oppryddingen er foretatt, med dokumentasjon på at avfallet er slutttdisponert på godkjent måte. Kommunen bør i tillegg dra på befarings til området. Hvis avfallet er fjernet eller ryddet opp i og levert til godkjent mottak, er saken løst. Hvis det ikke er foretatt noen fjerning/opprydding, se pkt. 5 under.

5) Pålegg om opprydding

Dersom henstillingen ikke fører frem, må kommunen gi et begrunnet pålegg om opprydding eller fjerning av avfallet, med frist for gjennomføring jf. fl. § 37. Ved fastsettelsen av fristen for gjennomføringen av fjerning/opprydding må man ta hensyn til alvorligheten av forsøplingen og omfanget av oppryddingen. Ved vurdering av omfanget av opprydding/fjerning av avfallet bør det legges vekt på følgende:

- *Sakens omfang*; spesielt bør en være opptatt av å avdekke deponering av forurensende avfallstyper eller potensielt forurensende avfall, som for eksempel ulike typer av spesialavfall.
- *Faren for forurensning*; avstand til resipient/drikkevannskilder, avrenningsforhold, tilbakeholdelse i jordsmonn, faren for økt erosjon og helsefaren generelt.
- *Sjenanse*; avstand til nærliggende bebyggelse og områder hvor folk ferdes langs vei, turområder, verneverdige områder etc.
- *Kostnad*; ved større avfallsansamlinger vil fjerning av avfall og opprydding kunne bli svært kostbart. Kostnaden ved de ulike tiltakene må derfor vurderes opp mot den miljøeffekt en opprydding gir.
- *Fare for ytterligere forsøpling*; gjelder områder med lett tilgjengelighet eller som ligger nær vei. Full opprydding bør gjennomføres. Veimyndigheter og grunneier bør anmodes om å benytte ekstra skilting i slike tilfeller.

Et pålegg bør inneholde punkter om stans i all deponering. Pålegget må angi om avfallet skal fjernes eller oppryddes. Hvis det skal fjernes, må pålegget angi hva som skal skje med avfallet og hvor det skal bringes. Ved opprydding må pålegget angi hvilke tiltak som skal treffes, som f.eks. hvordan avfallet skal legges slik at det ikke virker skjemmende, og om området skal dekkes over eller beplantes.

Se for øvrig forslag til pålegg i brev 2 i kapittel 4.

6) Kontroll og ny frist for gjennomføring

Kommunen må etter fristens utløp kontrollere om pålegget er etterkommet jf. pkt 4 over. Hvis fjerningen/oppryddingen er gjennomført og avfallet er levert til godkjent mottak og slutttdisponert på godkjent måte, er saken løst. Hvis pålegget ikke er gjennomført, se videre saksgang i pkt.7.

7) Forurensningsgebyr

Kommunen kan ilegge et forurensningsgebyr, se forslag til vedtak om forurensningsgebyr i brev 3 i kapittel 4. Kommunen kan sette en ny frist for gjennomføringen av tiltaket og hvis det ikke etterkommes, påløper et forurensningsgebyr på kr.....til Staten. Forurensningsgebyret skal være så stort at det ikke lønner seg fortsette det ulovlige forholdet.

8) Umiddelbar gjennomføring

Hvis kommunen har gitt et pålegg om fjerning/opprydding og dette ikke er etterkommet, kan kommunen foreta umiddelbar gjennomføring av pålegget. Kommunen bør sende varsel til grunneieren eller den ansvarlige med dato for når fjerningen/oppryddingen vil bli gjennomført. Dette vil gi et siste varsel og dermed mulighet for vedkommende til å foreta oppryddingen selv. Kommunen kan gjøre bruk av og om nødvendig volde skade på den ansvarliges eiendom, eller

mot vederlag gjøre bruk av og om nødvendig gjøre skade på annen manns eiendom jf. fl. §§ 74 og 75.

9) Refusjon

Kommunen kan kreve refusjon fra den ansvarlige for utgifter, skade eller tap etter fl. § 74 jf. § 76 ved umiddelbar gjennomføring.

10) Anmeldelse

Kommunen kan velge å anmelde forholdet til politiet etter fl. § 79. Det betyr at den ansvarlige kan bli ilagt en bot for overtredelse av fl. § 28, men det betyr ikke at saken er løst, da forsøplingen fortsatt ligger der.

4 Brevmaler

Eksempler på brev som kan brukes i forbindelse med saksoppfølgingen

4.1 Brev 1: Innkalling til befaring (Ta eventuelt personlig kontakt)

<sted, dato>

Innkalling til befaring – mulig brudd på forurensningsloven <sted/gnr/bnr>

Som forurensningsmyndighet har vi <fått melding om /registrert> at det kan være <ulovlig forsøpling/oppfylling> på Deres eiendom <gnr/bnr.> i strid med bestemmelser i forurensningsloven av 13. mars 1981 nr. 6.

I henhold til forurensningsloven (fl)

- § 48 plikter vi å undersøke forholdet nærmere
- § 50 skal forurensningsmyndigheten ha uhindret adgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått, eller som er eller kan bli utsatt for forurensning.

Befaring vil bli gjennomført på Deres eiendom den <dato, kl.>. Vi anmoder Dem om å møte for nærmere avklaring av saken.

For ordens skyld ber vi om at <fyllingen/området> ikke tildekkes, og at all videre oppfylling opphører umiddelbart.

Den som befaringen angår har rett til å klage over beslutningen om å foreta befaringen innen tre dager.

Eventuelle spørsmål i sakens anledning kan rettes til vår saksbehandler <navn>.

<underskrift>

Kopi sendt:

<Hvem som er berørte parter vurderes i hvert tilfelle>

<Eksempler: miljøvernleder, helsemyndighetene, andre>

4.2 Brev 2: Pålegg

<sted, dato>

REK.

Registrert brudd på forurensningsloven <sted/gnr/bnr>

Ved befaring den <dato> er det registrert <ulovlig forsøpling/fylling> på Deres eiendom <sted/gnr/bnr> over et område på ca. <ant. m²/da> bestående av <avfallstyper, mengder>, se vedlagte <kart/foto>.

Avfallsansamlingen som ble registrert under befaringen er å betrakte som ulovlig i henhold til forurensningsloven (lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6) § 28 idet den er <skjemmende> og / eller <forurensende>. Det må gis en beskrivelse av andre interessekonflikter, som friluftsliv, lekende barn, drikkevann, forurensning av vassdrag o.a.

I medhold av forurensningsloven § 37, første ledd pålegges De følgende:

Tiltak:

Frist

<fjerne avfallet og levere det til godkjent mottak>	<dato>
<foreta en opprydding (beskriv)>	<dato>
<få overdekket/beplantet området>	<dato>

<Hva som skal fjernes og hva som eventuelt uten videre kan tildekkes vurderes i den enkelte sak. Generelt gjelder at alt avfall som kan forurense skal fjernes, mens inert avfall som kun er skjemmende kan tildekkes>.

<Hvis avfall skal fjernes:> Avfallet skal leveres til godkjent avfallsmottak, og eventuelt spesialavfall skal leveres til spesialavfallsmottak.

Kommunen skal varsles skriftlig når påleggene er gjennomført. Kopi av kvittering for det leverte avfallet skal sendes kommunen.

Vi bemerker følgende:

- Andre kan engasjeres til å foreta fjerning/opprydning dersom pålegget ikke blir fulgt opp innen fastsatt frist. I så fall blir De pålagt å dekke utgiftene til opprydding; jf. fl. § 37.
- Dersom pålegget ikke blir fulgt vil vi vurdere å ilegge et forurensningsgebyr i medhold av fl. § 73, og eventuelt å anmelde forholdet til politiet.

Pålegget skal etterleves selv om det kan påklages. De kan likevel begjære at gjennomføringen utsettes jf. bestemmelsen om oppsettende virkning i forvaltningsloven (fvl.) § 42.

En eventuell klage skal sendes til <Fylkesmannen hvis det er kommunestyret som har fattet vedtaket. > < Hvis det er andre kommunale organer som har fattet vedtak kan det påklages til kommunestyret eller særskilt klagenemd jf. fvl. § 28.> Klagen bør være skriftlig begrunnet. Fristen for klage er 3 uker fra dette brevets mottaksdato.

<underskrift>

Vedlegg: <kartutsnitt med avmerket lokalitet/foto>

Kopi sendt: <kommunale etater, Fylkesmannen, politimester, eventuell klager, andre>

4.3 Brev 3: Vedtak om forurensningsgebyr

<Grunneier>

<Adresse>

<sted, dato>

Vedtak om forurensningsgebyr i medhold av fl. § 73 for brudd på forurensningsloven

Ved befaring den <dato> er det registrert <ulovlig forsøpling/fylling> på Deres eiendom <sted/gnr./bnr.> over et område på ca. <ant. m²/da< bestående av <avfallstyper, mengder>, se vedlagte <kart/foto>. Pålegg om opprydding er gitt i brev datert <dato>(vedlagt). Det ble i pålegget varslet et forurensningsgebyr ved overskridelse av fristen.

Kontroll den <dato> viste at påleggets pkt. <1,2,3,> ikke var etterkommet.

<(Beskrivelse av det som skal foretas, med en ny frist)>

Ved overskridelse av fristen påløper et forurensningsgebyr på kr. <-----> <eller> på kr. <-----> per <dag, uke eller måned>.

Forurensningsgebyret forfaller til betaling straks fristen er oversittet.

Dersom det viser seg at det ikke er mulig å gjennomføre de pålagte tiltak innen utløpet av den frist som er satt, skal det gis melding til kommunen i god tid før fristen utløper.

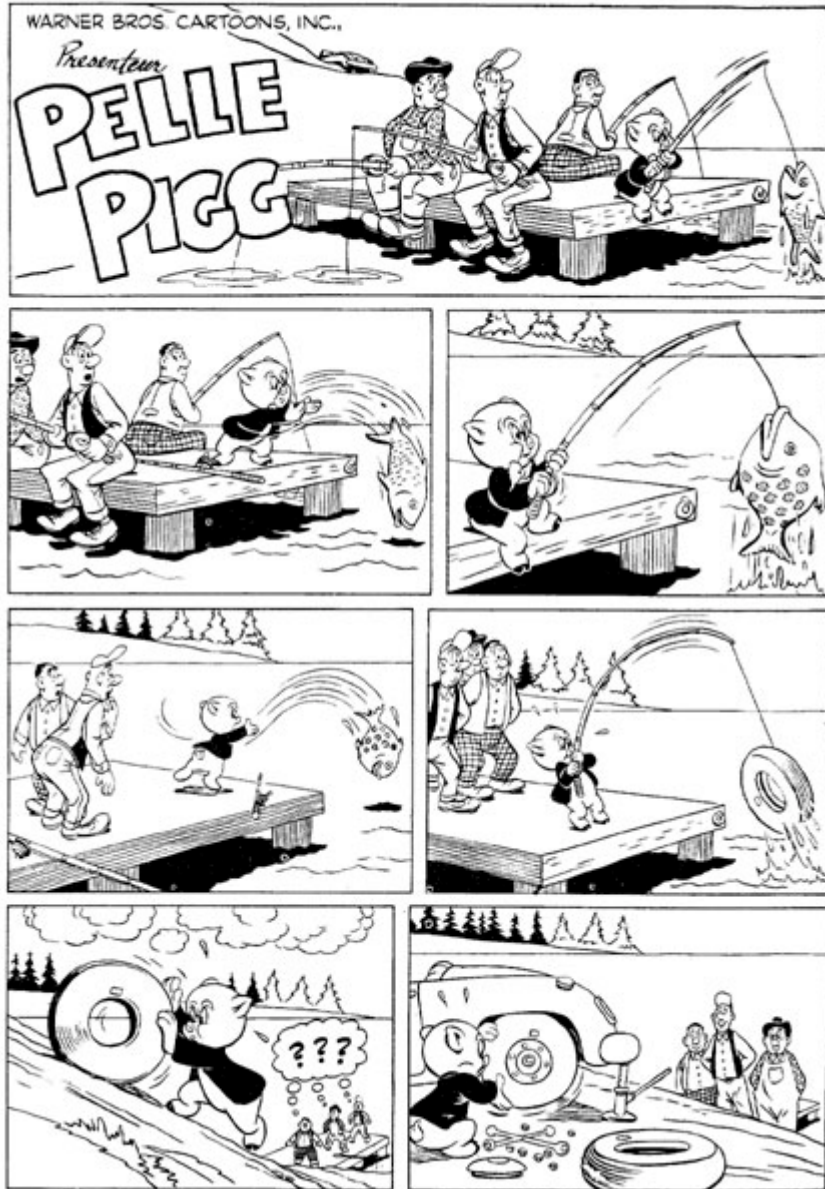
Dette vedtaket kan påklages til Fylkesmannen innen 3 uker etter at dette brev er mottatt. Begrunnet klage sendes kommunen.

<underskrift>

Vedlegg: <brev>>

Kopi sendt: <grunneier, eventuell klager, andre berørte>

Kilde: DAFFY, 16.9.1959.

Statens forurensningstilsyn
 Postboks 8100 Dep, 0032 OSLO
 Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
 Telefaks: 22 67 67 06
 Internett: www.sft.no
 E-post: postmottak@sft.telemax.no

	Kontaktperson SFT Frantz Nielsen	ISBN-nummer 82-7655-201-3
--	-------------------------------------	------------------------------

	Avdeling i SFT Lokalmiljøavdelingen	TA-nummer 1713/2000
--	--	------------------------

	År 2000	Sidetall 22	
--	------------	----------------	--

Tittel - norsk og engelsk Forsøpling og avfallsopprydding: Veiledning til kommunene Littering and waste clearance: Guidance for the municipalities
--

Sammendrag – summary Veiledningen tar for seg aktuelle lovbestemmelser i forurensningsloven (fl.) av 13. mars 1981 nr. 6. Kommunen kan benytte loven som grunnlag for å rydde opp i forsøpling. Det er vist hvordan kommunen i praksis kan gjennomføre saksbehandlingen i slike tilfeller. Til slutt er det tatt med eksempler på brevmaler som kan brukes underveis i saksoppfølgningen.
--

4 emneord avfall – forsøpling – opprydding - forurensningsloven	4 subject words waste – littering – clearance – Pollution Control Act
---	---